

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-438-5-57>

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РЕФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У сучасній економічній системі кредити міжнародних фінансових організацій є важливим джерелом ресурсного забезпечення для реалізації пріоритетних напрямків економічного розвитку і проектів, інструментом інституційних змін та міжнародної інтеграції. Україна вже багато років є членом міжнародних фінансових організацій та успішно інтегрується в світову фінансову систему [4].

Україна є членом МВФ з 1992 р. Напрямами цього членства містять: програмами підтримки платіжного балансу «stand-by», механізм фінансування, щорічні консультації та технічну допомога.

МВФ затвердив у вересні 2022 р. розширення інструментів антикризового фінансування (антишокове продовольче вікно) та додаткову антикризову допомогу, в межах якої Україна отримала транш 1,3 за інструментом Rapid Financing Instrument (RFI). МВФ затвердив програму «Механізм розширеного фінансування України» 31.03.2023 р., яка буде впроваджуватися протягом чотирьох років та підтримувати платіжний баланс, забезпечувати фіскальну, боргову та середньострокову зовнішню стійкість, а також сприятиме довгостроковому зростанню, післявоєнній відбудові та процесу вступу до ЄС. Програма містить два етапи (воєнний та повоєнний) та забезпечує доступ до кредитних коштів від МВФ у розмірі 15,6 млрд. дол. США [1].

Зміст етапів програми [7]:

– утримання фінансової стабільності у зв'язку з війною та підготовка програм відновлення після війни;

– впровадження структурних реформ, які необхідні для вступу до ЄС.

Протягом 2023 р. Україна отримала від МВФ транші обсягом 4,5 млрд дол. США, у 2024 р. – 5,4 млрд. дол. США. В червні 2024 р. МВФ затвердив надання траншу 1,1 млрд. дол. США, а 18.10.2024 р. переглянув програму «Механізм розширеного фінансування» (Extended Fund Facility, EFF), яка передбачає негайний доступ до цього фінансування та підтримку держбюджету. Обсяг фінансування після перегляду складе 8,7 млрд. дол. США [1].

Реліз МВФ щодо України, зазначає ефективне виконання програми EFF, попри воєнним викликам, досяжність усіх кількісних критеріїв

ефективності та індикативної мети, а також виконання практично усіх структурних маяків. За оцінкою МВФ у першій половині 2024 р. стан економіки України стійкіший, ніж очікувався та надалі зміцнюється. Водночас Фонд погіршив прогноз на 2024–2025 рр. через стан енергетичного сектору та ризики невизначеності стосовно війни. Ріст ВВП за прогнозам МВФ за 2024 р. може становити 3%, а у 2025 р. темпи зростання економіки можуть бути 2,5–3,5%. МВФ зауважив стабільність фінсектору та рекомендував НБУ посилити банківське регулювання та нагляд, а також планувати дії у випадку несприятливих сценаріїв з урахуванням прогнозних ризиків [5].

Співпраця з МВФ забезпечила оптимальне регулювання та управління міжнародними резервами, які досягли рекордних історичних максимумів в 2023 р. на суму 40 514,43 млрд. дол. США [3].

МВФ переглянув 11.10.2024 р. процентні платежі та додаткові стягнення (charges, surcharges та commitment fees), які для України знизяться (наберуть чинності з 1.11.2024 р.) та діятимуть п'ять років. Співпраця з МВФ дозволяє зменшити вартість позик на 36% або на 1,2 млрд. дол. США на рік [7].

Мета діяльності Світового банку (СБ) – фінансова та технічна допомога країнам, що розвиваються, підтримка в здійсненні інституційного і структурного реформування, довгострокових інвестиційних проєктів.

Світовий банк займає другу позицію як фінансовий партнер України. Уряд та НБУ співпрацює з СБ у межах системних проєктів, у рамках яких кошти спрямовуються на підтримку держбюджету та реалізацію інвестпроєктів.

У зв'язку зі збройним російським вторгненням СБ у березні 2022 р. затвердив додаткове фінансування проєкту «Позика на політику розвитку у сфері економічного відновлення» (Economic Recovery Development Policy Loan, ER DPL) із залученням 1,6 млрд. дол. США. Загальний пакет допомоги СБ для підтримки України становив більш 23 млрд. дол. США, з яких 20 млрд. дол. США було спрямовано у квітні 2023 р. Станом на листопад 2024 р. підтримка СБ у вигляді екстреного фінансування, включно з допомогою від партнерів, становить понад 47 млрд. дол. США [5].

СБ, Мінфін та Міністерство економіки України 4.11.2024 р. склали угоду за новим системним проєктом «Стійке, інклюзивне та екологічне збалансоване підприємництво» (RISE) з обсягом фінансування 593 млрд. дол. США. Проєкт RISE спрямований на підтримку малого і середнього бізнесу, перехід до «зеленої» економіки, поліпшення бізнес-середовища, цифровізацію і полегшення виходу на нові ринки. Реалізація проєкту передбачена на 2024–2027 рр. з обсягом фінансування 1 млрд. дол. США. RISE є другим проєктом зі СБ, впровадження якого

буде здійснюватися з використанням фінансового інструменту «Програма кредитування з прив'язкою до результатів, Program-for-results» (PforR)». RISE передбачає технічну допомогу для інституційного та організаційного зміцнення, розвитку потенціалу та консультативної підтримки [6].

Співпраця України зі СБ в сучасних умовах невизначеності та геополітичних викликів є дуже цінним інструментом стабілізації економіки країни. Створення та реалізація спільних програм забезпечує швидку допомогу для фінансування надстрокових та гострих потреб.

Україна співпрацює із ЄБРР з 1992 р. ЄБРР – міжнародна фінорганізація, яка здійснює підтримку та фінансує економічні реформи у країнах Центральної та Східної Європи з метою їх переходу до ринкової економіки.

ЄБРР також є одним з найбільших інвесторів в Україні, фінансові ресурси якого використовуються для здійснення економічних реформ, фінансування інвестиційних проєктів розвитку в приватному та державному секторах та надання технічної допомоги. Меморандум з ЄБРР підписаний НБУ в липні 2015 р. стосовно розвитку ринку капіталів. У травні 2020 р. підписана угода про здійснення своп-операцій гривня/долар США в обсязі до 500 млрд. дол. США, мета якого – сприяти макрофінансовій стабільності в Україні внаслідок пандемією коронавірусу [2].

У березні 2022 р. ЄБРР надав Україні «пакет заходів для стійкості» в обсязі 2 млрд євро, а протягом 2022 р. виділив 1 млрд євро, в 2023 р. обсяг допомоги був збільшений до 3 млрд єврона підтримку «реальної» економіки (підтримка та забезпечення енергетичної та продовольчої безпеки, відновлення залізниці та інфраструктури) [5].

Співпраця України з міжнародними фінорганізаціями позитивно впливає на зміцнення фінансового сектору, вдосконалення банківського нагляду, поліпшує умови для здійснення інвестиції та покращення інвестиційного клімату, підтримує привабливість активів у національній валюті в умовах військової невизначеності, сприяє розвитку кредитування та розвитку цифрових фінансових послуг, забезпечує доступ вітчизняного бізнесу до фінансових ресурсів піз час війни, підтримує економічне відновлення України від наслідків російського вторгнення та охоплює програми післявоєнної відбудови з провадженням масштабних інфраструктурних проєктів в Україні.

В умовах зростаючого впливу процесів глобалізації міжнародна конкурентоспроможність національної економічної системи багато в чому визначається її здатністю ефективно інтегрувати потенціал міжнародного співробітництва між державою і приватним сектором, залучати іноземні та внутрішні інвестиційні ресурси.

Відношення держави Україна, уряду, Національного банку, Кабінету міністрів з міжнародними фінансовими організаціями дозволяє фінансувати та здійснювати конкретних події, які скориговані окремими вимогами воєнного стану в країні. Сьогодні, коли Україна перебуває у воєнному стані, її економічна діяльність неможлива без залучення іноземного капіталу та міжнародної підтримки. Нестача внутрішніх ресурсів для національної економіки вимагає тісної співпраці з міжнародними фінансовими інститутами. Їх участь у фінансуванні програм економічного зростання України та оновлення виробничої інфраструктури визначає доцільність розвитку державної системи планування та підвищення її ефективності.

Література:

1. Міністерство фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/>
2. Національний Банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>
3. Офіційні міжнародні резерви України в 2024 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/assets/>
4. Цебенко Н.М. Роль міжнародних фінансових організацій у модернізації виробничої інфраструктури української економіки. URL: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/1-56/16.pdf>
5. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. Національний Банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions>
6. Україна та Світовий банк реалізують новий проект з підтримки приватного сектору RISE. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-ta-svitovyi-bank-realizuiut-novyi-proekt-z-pidtrymky-pryvatnoho-sektoru-rise-pidpysano-vidpovidni-uhody-zahalnym-obsiahom-maizhe-600-mln#:~:text=>
7. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/fondi-vidnovlennya-ukrayini>